

İçindekiler

Ekonomik Araştırmalar	2
Dış Ticaret Açığında Rekor Artış	2
Eylül Ayında Enflasyon Yükselişi Devam Etti	2
İşsizlik Ağustos Ayında %9,6 Oldu	3
Bütçe Açığında Artış Yaşandı	3
Cari Açıkta Artış Yaşandı	4
Gayrisafi Milli Hasıla %43,5 Arttı	5
Sanayi Üretimi Yıllık %1 Arttı	5
Kent, Yönetim ve Çevre Araştırmaları	6
Kamu İdarelerinin Elektronik Ortamdaki Harcamalarına İlişkin Düzenleme Yapıldı	6
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'ndan Açıklama: 81 İlde Depozito İade Hizmeti Sunulacak	6
Türkiye'nin En Büyük İskan Projesi Yusufeli'nde Taşınmalar Başladı	8
Kuraklık: Van Gölü'ndeki Binlerce Yıllık Mikrobiyalitler Yok Oluyor	9
Uluslararası Araştırmalar	11
İtalya'da Aşırı Sağ'ın Zaferi: Giorgia Meloni İtalya'nın İlk Kadın Başbakanı Oldu	11
İran'daki Protestolar 3. Haftasını Doldururken Bilanço Gün Geçtikçe Ağırlaşıyor	13
İşgalin 7. Ayında Rusya Ayrılıkçı Dört Bölge'de Referandum Gerçekleştirdi	15
İngiltere'nin Yeni Başbakanı Rishi Sunak Oldu	17
Toplumsal ve Kültürel Araştırmalar	18
Cumhuriyet'in İlanının 99. Yıl Dönümü	18
TÜİK Hanehalkı Yurt İçi Turizm Verilerini Açıkladı	19
Çocuklarda Anksiyete Artıyor	21
Bize Ulaşın	21
SAM Ekibi	22

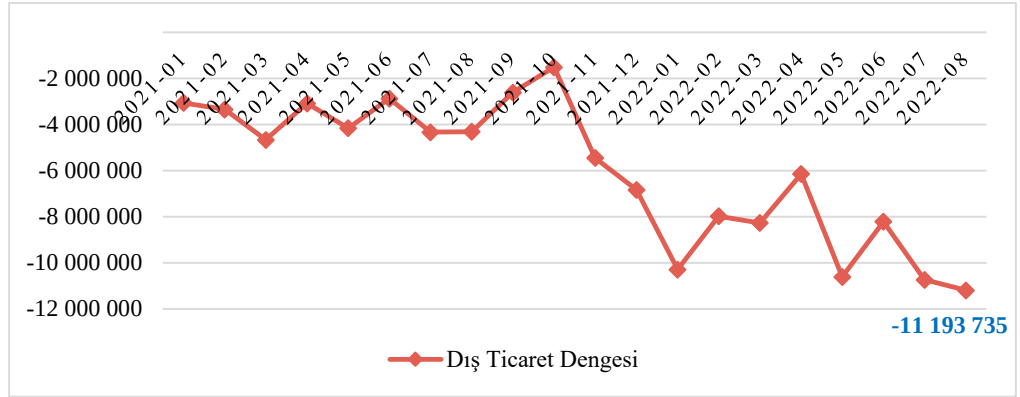
Ekonomik Araştırmalar

Dış Ticaret Açığında Rekor Artış

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Ağustos ayına ilişkin dış ticaret istatistiklerini yayımladı. Ağustos ayında dış ticaret açığı bir önceki yılın aynı ayına göre %159,9 artarak 4 milyar 307 milyon dolardan, 11 milyar 194 milyon dolara yükseldi.

Türkiye İstatistik Kurumu ile Ticaret Bakanlığı iş birliğiyle üretilen geçici dış ticaret verilerine göre ihracat 2022 yılı Ağustos ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre %13,1 artış göstererek 21 milyar 337 milyon dolar olurken ithalat %40,4 artarak 32 milyar 531 milyon dolar seviyesinde gerçekleşti.

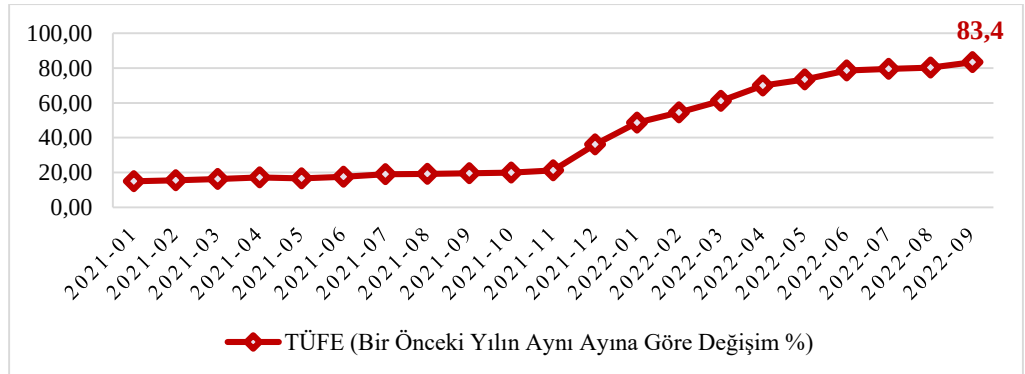
Genel ticaret sistemine göre ihracat 2022 yılı Ocak-Ağustos döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %18,2 artarak 165 milyar 608 milyon dolar ve ithalat ise %40,7 artarak 239 milyar 43 milyon dolar oldu.

Kaynak: TÜİK

Eylül Ayında Enflasyon Yükselişi Devam Etti

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Eylül ayına ilişkin tüketici fiyat endeksi verilerini yayımladı. Verilere göre TÜFE'deki değişim 2022 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre %3,08, bir önceki yılın Aralık ayına göre %52,40, bir önceki yılın aynı ayına göre %83,45 ve on iki aylık ortalamalara göre %59,91 olarak gerçekleşti.

Kaynak: TÜİK

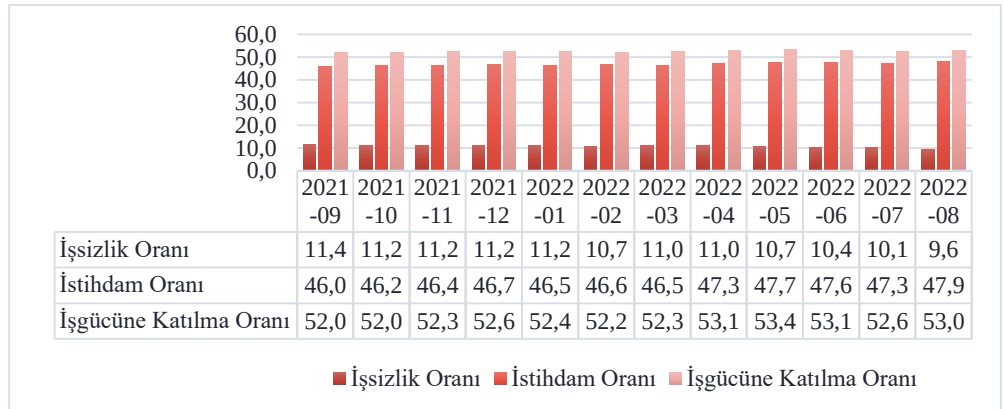
İşsizlik Ağustos Ayında %9,6 Oldu

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Ağustos 2022 dönemine ilişkin işgücü istatistiklerini yayımladı. Buna göre, mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı yüzde 9,6 seviyesinde gerçekleşti.

Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2022 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre 100 bin kişi azalarak 3 milyon 312 bin kişi oldu. Böylece işsizlik oranı 0,4 puanlık azalış ile %9,6 olarak gerçekleşti. Bu oran erkeklerde %8,2, kadınlarda ise %12,5 oldu.

İstihdam edilenlerin sayısı 2022 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre 366 bin kişi artarak 31 milyon 14 bin kişi oldu. İstihdam oranı ise 0,5 puanlık artış ile %47,9 olarak kaydedildi. Bu oran erkeklerde %65,3 ve kadınlarda %30,8 olarak gerçekleşti.

İşgücü 2022 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre 266 bin kişi artarak 34 milyon 326 bin kişi oldu. İşgücüne katılma oranı ise 0,4 puan artarak %53,0 seviyesine ulaştı. İşgücüne katılma oranı erkeklerde %71,2, kadınlarda ise %35,1 oldu.

Kaynak: TÜİK

Bütçe Açığında Artış Yaşandı

Hazine ve Maliye Bakanlığı, Eylül ayına ilişkin bütçe gerçekleşme raporunu yayımladı. Rapora göre Eylül ayında 78 milyar 627 milyon TL açık verildi. Merkezi yönetim bütçesi 2021 yılı Eylül ayında 23 milyar 586 milyon TL açık vermişti.

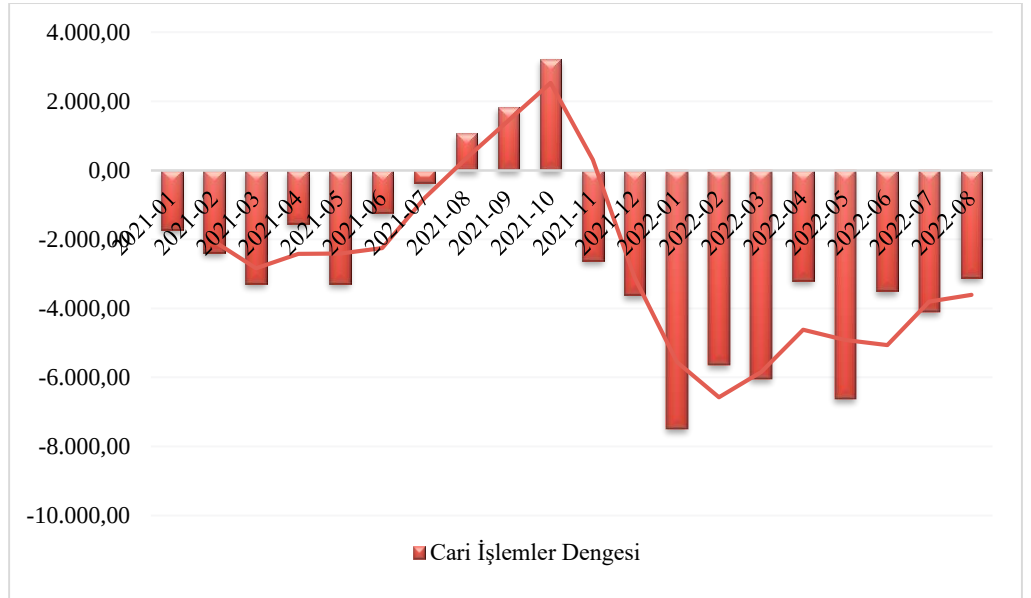
2021 yılı Eylül ayında 9 milyar 478 milyon TL faiz dışı açık verilmiş iken 2022 yılı Eylül ayında 45 milyar 511 milyon TL faiz dışı açık verildi.

	2021			2022			2022/2021
(Milyon TL)	Bütçe	Eylül	Yüzde	Bütçe	Eylül	Yüzde	Değişim(%)
Bütçe Giderleri	1.346.139	141.507	10,5	2.831.472	285.567	10,1	101,8
Faiz Hariç Giderler	1.166.596	127.399	10,9	2.501.672	252.451	10,1	98,2
Faiz Giderleri	179.542	14.108	7,9	329.800	33.116	10,0	134,7
Bütçe Gelileri	1.101.146	117.921	10,7	2.553.099	206.940	8,1	75,5
Vergi Gelirleri	922.744	95.619	10,4	2.185.950	173.468	7,9	81,4
Bütçe Dengesi	-244.993	-23.586	9,6	-278.374	-78.627	28,2	-233,4
Faiz Dışı Denge	-23.993	-9.478	14,5	51.426	45.511	-88,5	-380,2

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı

Cari Açıkta Artış Yaşandı

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), Ağustos ayına ait ödemeler dengesi istatistiklerini yayımladı. Verilere göre Ağustos ayında cari açık 3,11 milyar dolar olarak gerçekleşti. Böylece Ocak-Ağustos döneminde toplam cari açık 39,72 milyar dolar oldu.

Kaynak: TCMB

Gayrisafi Milli Hasıla %43,5 Arttı

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), 2021 yılına ait Kurumsal Sektör Hesapları verilerini yayımladı. Buna göre Gayrisafi Milli Hasıla (GSMH) 2021 yılında bir önceki yıla göre %43,5 artarak 7 trilyon 141 milyar 887 milyon 817 bin TL oldu.

Toplam ekonomide yaratılan katma değere en fazla katkı yapan sektör mali olmayan şirketler oldu. Mali olmayan şirketlerin toplam katma değer içindeki payı %58 olarak kaydedildi. Bunu sırasıyla hanehalkı ve hanehalkına hizmet veren kar amacı olmayan kuruluşlar ile genel devlet takip etti.

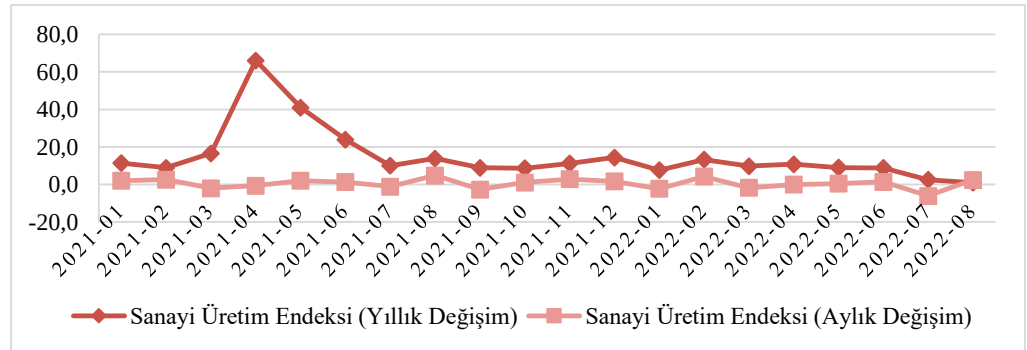
Toplam gayrisafi tasarrufun Gayrisafi Yurt İçi Hasıla'ya (GSYH) oranı ise 2021 yılında toplam ekonomi için %30,3 oldu. Bu oran mali olmayan şirketler için %16,8, hanehalkı için %7,1, mali şirketler için %3,2 ve genel devlet için %3,2 olarak gerçekleşti.

Hanehalkı tasarrufunun harcanabilir gelire oranı olarak tanımlanan tasarruf oranı, 2020 yılında %11,2 iken 2021 yılında %11,4 olarak gerçekleşti.

Sanayi Üretimi Yıllık %1 Arttı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Ağustos ayına ilişkin sanayi üretim endeksi verilerini yayımladı. Buna göre sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, 2022 yılı Ağustos ayında madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %12,4 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %3,5 azalırken imalat sanayi sektörü endeksi %2,2 artış gösterdi.

Sanayinin alt sektörleri aylık bazda incelendiğinde, 2022 yılı Ağustos ayında madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksinde bir önceki aya göre %3,9 azalış görülürken imalat sanayi sektörü endeksinde %2,7 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksinde %2,8 artış kaydedildi.

Kaynak: TÜİK

Kent, Yönetim ve Çevre Araştırmaları

Kamu İdarelerinin Elektronik Ortamdaki Harcamalarına İlişkin Düzenleme Yapıldı

Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin harcama süreçlerinin elektronik ortamda yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlendi.

Hazine ve Maliye Bakanlığının harcamaların elektronik ortamda gerçekleştirilmesine ilişkin hükümleri içeren "Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği", Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Tebliğ, Bakanlık uygulamaları ile bu uygulamalar dışındaki sistemler üzerinden ödeme emri belgesi (ÖEB) ve kanıtlayıcı belgelerin hazırlanarak muhasebeye iletilmesine ilişkin hükümleri kapsıyor.

Buna göre, ÖEB ve kanıtlayıcı belgeler elektronik ortamda muhafaza edilecek. Taranarak elektronik ortama taşınan ıslak imzalı kanıtlayıcı belgelerin muhafaza sorumluluğu harcama birimlerinde olacak. ÖEB ve kanıtlayıcı belgelerin yetkili birimlere ibrazı harcama birimlerinin sorumluluğunda gerçekleştirilecek.

Elektronik ortamda harcama sürecinin yürütüldüğü uygulamalar Sayıştayın erişimine açık tutulacak. Bakanlık uygulamaları dışındaki merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin uygulamaları ile Bakanlık uygulamalarında yer alan belgeler arasında uyumsuzluk olması durumunda Bakanlık kayıtları esas alınacak.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'ndan Açıklama:

81 İlde Depozito İade Hizmeti Sunulacak

Depozito Yönetim Sistemi; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca belirlenen ve belirli bir depozito bedeli alınarak piyasaya sürülen ürünlerin tüketilmesi/kullanılması sonrasında iade alınması ve depozito bedelinin geri ödenmesine dayalı bir sistemdir. Dünyada birçok ülkede başarıyla uygulanan

Depozito Yönetim Sistemi, 1 Ocak itibarıyla Türkiye’de de uygulanmaya başlanmıştır. DYS başarılı bir toplama sistemi oluşturmak ve toplama miktarlarını yükseltmek amacıyla, bilhassa toplanmasında zorluk yaşanan, atık durumuna geçtiğinde çevre ve insan sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olan malzemelerin toplanması için kullanılan etkin bir sistem ve Sıfır Atık Projesi’nin başarıya ulaşması için önemli sac ayaklarından da biridir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, Kocaeli Uluslararası Kongre Merkezi’nde düzenlenen “Kocaeli Sıfır Atık Festivali Açılış Töreni’nde depozito iade hizmetine ilişkin bazı açıklamalarda bulunmuştur. Türkiye Çevre Ajansı ile depozito yönetim sistemini, Türkiye’nin dört bir yanında yaygınlaştırdıkları bilgisini paylaşan Bakan Kurum, “Bu sisteme geçişle ilk etapta 20 milyar adetlik cam, plastik ve alüminyum içecek ambalajını geri dönüşüme sokmayı hedefliyoruz. Tüm vatandaşlarımızın bu süreçleri şeffaf bir şekilde izleyip, takip edebileceği online Depozito Bilgi Yönetim Sistemimizi de tamamlıyoruz. Pilot çalışmalarını başarıyla tamamladığımız depozito iade sistemini 2023 yılı itibarıyla kademeli olarak ülkemizin dört bir yanında milletimizin istifadesine sunacağız. 2023’ün sonuna kadar tüm illerimizde ve ilçelerimizde en az 2 bin depozito iade makinamızla, 5 bin manuel toplama noktasıyla birlikte toplam 7 bin depozito iade noktasında vatandaşımızın hizmetine sunacağız.” açıklamalarında bulunmuştur.

Ayrıca Depozito Yönetim Sistemi’nin hayata geçmesi ile birlikte;

- 37 bin ton sera gazı emisyonunun azaltılacağı,
- 1.3 milyar kilowatt saat enerjinin sağlanacağı,
- 3.6 milyon varil petrolden tasarruf sağlanacağı,
- 20 yılda ekonomiye 100 milyar kazanç sağlanacağı,
- 20 bin vatandaşa yeni istihdam alanları sağlanacağını ifade etmiştir.

Türkiye'nin En Büyük İskan Projesi Yusufeli'nde Taşınmalar Başladı

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından Artvin'in, Çoruh Nehri üzerinde yapımı tamamlanan Yusufeli Barajı'nın, sular altında kalacak Yusufeli ilçesinin yeni yerleşim yerinde yürütülen çalışmalarda sona gelindiği belirtilmiştir. Yusufeli ilçesinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Türkiye sınırları içinde 410 kilometrelik uzunluğa sahip, Kuzeydoğu Anadolu'nun en büyük nehirlerinden biri olan Çoruh Nehri üzerine Yusufeli Barajı ve Hidroelektrik Santrali (HES) projelendirilmiştir. 26 Şubat 2013 yılında temeli atılan Çoruh Nehri'nin üzerine 275 metre gövde yüksekliğiyle Türkiye'nin en yüksek, dünyanın ise “çift eğrilikte ince kemer baraj tipi” kategorisinde 3'üncü en yüksek barajı olan Yusufeli Barajı'nın gövde inşaatının tamamlandığı, baraj inşaatı ile birlikte ilçe merkezi ile köylerde yaklaşık 5 bin konut, 270 iş yeriyle 9 bin 430 dönüm tarım arazisinin sular altında kalacağı ifade edilmiştir.

İçişleri Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile koordineli şekilde yürütülen çalışmalarda, Yusufeli'ndeki yeni yerleşim yerinde 4 etap halinde sürdürülen alt ve üst yapı ile bina ve çevre düzenlemeleri 1. ve 3. etapta yaşam başladı ve diğer etaplarda da sona gelindi. TOKİ eliyle 7 farklı köyde yöresel mimaride, 2 katlı modern evler yapılmış ve toplamda 520 köy evi inşa edilmiştir. Yusufeli'nde alt ve üst yapı ile bina ve çevre düzenleme çalışmaları tamamlanan 2 etap taşınmaya hazır hale getirilmiştir. Yeni yerleşim yerinde 2 bin 698 konut 321 iş yeri 22 arsa için hak sahibi bulunuyor. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürü Banu Aslan, Yusufeli'nin yeni yerleşim yerinde yapılan çalışmalar ile ilgili olarak; “Bakanlığımız, TOKİ Başkanlığımız, Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüz ve Artvin Çevre Şehircilik İl Müdürlüğümüz olarak, bu çalışmada görevlerimiz ve katkılarımız oldu. Bakanımız Sayın Murat Kurum'un himayelerinde yenilenen yerleşim yeri TOKİ Başkanlığınca, yaklaşık 800 bin metrekare bir inşaat

alanında gerçekleştirildi. Konutlarıyla, sosyal donatı alanlarıyla, kamu binalarıyla, ticari üniteleriyle, köy yapılarıyla, kırsal konutları ile birlikte bu yapım süreçleri gerçekleştirildi.” açıklamalarında bulunmuştur.

Kuraklık: Van Gölü’ndeki Binlerce Yıllık Mikrobiyalitler Yok Oluyor

Küresel ısınmaya bağlı olarak oluşan kuraklık nedeniyle çekilmenin yaşandığı Van Gölü’nün kıyılarında görülen dikitler (mikrobiyalitler), bu durumdan olumsuz etkileniyor. Erciş, Gevaş ve Edremit kıyılarında daha önce suyun altında görüntülenebilen mikrobiyalitler, kıyılardaki görüntüsüyle bilim insanlarının yanı sıra doğaseverlerin ve fotoğraf tutkunlarının dikkatini çekiyor. Uzmanlar, 32,2 metrelik büyük bir mikrobiyalitin de bulunduğu gölde, çekilmeyle karada kalan canlı mikroorganizmaların rüzgarın aşındırması ve hava şartlarının olumsuz etkileri nedeniyle zamanla yok olacağını değerlendiriyor.

DSİ 17. Bölge Müdürü Ayhan Şahna, Van Gölü’nün son yıllarda kuraklıktan en çok etkilenen yerlerden biri olduğunu söyledi. Gölün giderek alan kaybettiğini vurgulayan Şahna, “Kuraklığın etkilerini sadece sulak alanlarda değil, Van Gölü’nde de çok net bir şekilde görüyoruz. Şu an Van Gölü’nde son 10 yılın ortalamasına baktığımızda 140 santimetre civarında bir düşme var. Kuraklıktan yağışlı bir döneme geçmeyi temenni ediyoruz. Burada su son derece kıymetli. Tarımın aktif ve ürünlerin bol olması için suyumuzu iyi kullanmamız lazım. Suyu israf etmememiz gerekir” dedi.

‘Açığa Çıkmış Mikrobiyalitler Rüzgarın Aşınmasıyla Zamanla Yok Oluyor’

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (YYÜ) Su Ürünleri Fakültesi Doktor Öğretim Üyesi Mustafa Akkuş da gölde suyun çekilmesiyle birçok yeni yapının ortaya çıktığını belirtti.

“Bu yapılar ekolojik olarak çok değerli. Van Gölü’nün 800 bin yıllık devasa geçmişi bu mikrobiyalitlerde saklı. Mikrobiyalitler çok yavaş büyüyor. Bir santimetresinin bile yüzlerce, binlerce yılda oluştuğunu biliyoruz. Tüplü dalış yapmayan insanlar bugüne kadar bu yapıları göremiyordu fakat son yıllarda göldeki çekilmeyle beraber kıyılarda birçok mikrobiyalitin açığa çıktığını görüyoruz. Adeta ‘küçük gökdelenler’den oluşmuş şehirler gibi manzaralar oluşturuyor. Karaya çıkan mikrobiyalitlerin oluşum süresi sona ermiş oluyor çünkü mikrobiyalitleri esas oluşturan gölün sodalı suyu ile göl tabanından çıkan tatlı sulardır. Kuraklığın neden olduğu çekilmeyle beraber açığa çıkmış mikrobiyalitler rüzgarın aşınmasıyla zamanla yok oluyor. Açığa çıkanları korumak zor.”

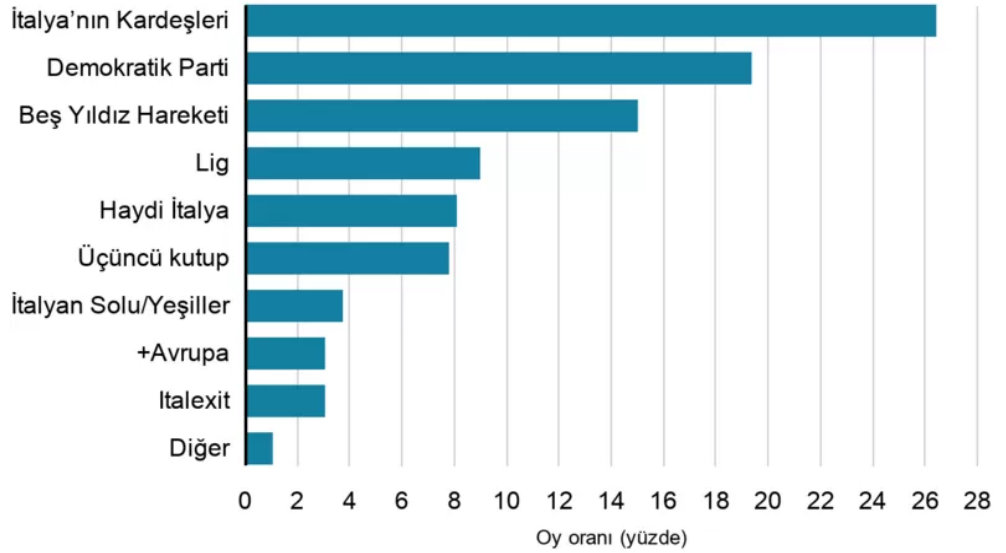
Uluslararası Araştırmalar

İtalya'da Aşırı Sağ'ın Zaferi: Giorgia Meloni İtalya'nın İlk Kadın Başbakanı Oldu

25 Eylül Pazar günü gerçekleştirilen genel seçimlerde Giorgi Meloni liderliğindeki aşırı sağcı İtalya'nın Kardeşleri (Fratelli d'Italia- FdI), oyların yaklaşık yüzde 26'sını alarak sandıktan birinci parti çıktı. Sağ İttifak'ın diğer ortakları Matteo Salvini liderliğindeki Lig Partisi toplam oyların yüzde 8,9'unu alırken Eski Başbakan Silvio Berlusconi'nin Forza Italia (FI)'sı ise yüzde 8'ini elde etti ve bazı küçük partilerin de katılması ile Sağ İttifak'ın oy oranı yüzde 44,3'e ulaşmış oldu. Bu oranlar ile Sağ İttifak hem Temsilciler hem de Senato'da çoğunluğu elde etmiş oldu.

İtalya Seçimleri: Temsilciler Meclisi oyları

Geçici sonuçlara göre

Kaynak: <https://www.bbc.com/turkce/articles/clwj8j2nydvo>

İtalya'da en düşük katılım oranı (yüzde 63,9) ile kayıtlara geçen seçim de Meloni hem genel tablo da hem de Sağ İttifak içerisinde üstünlüğü sağlayarak ülkenin hem ilk kadın hem de ilk aşırı sağcı başbakanı olmaya hak kazandı. Seçim sonrasında seçmene ilk mesajında Meloni "herkes için yöneteceğiz ve insanların güvenine ihanet etmeyeceğiz" ifadelerini kullandı. Başkent Roma'da gazetecilere verdiği demeçte ise "İtalyanlar, İtalya'nın Kardeşleri tarafından yönetilecek sağcı bir hükümet lehinde açık bir mesaj gönderdiler" ifadesini kullanırken "Teşekkürler İtalya" yazan bir pankart ile poz verdi.

Seçim başarısı her ne kadar çok edici olarak kabul edilse de Meloni, İtalya siyasetinde yeni bir figür olarak algılanmamalıdır. 1977 yılında Roma’da doğan Meloni, henüz 21 yaşında Roma Eyaleti üyeliğine seçilirken 2008 yılında Berlusconi hükümetinin Gençlik Bakanı oldu ve ülkenin en genç bakanı olarak (31 yaş) tarihe geçti. Meloni, tıpkı sağcı halefleri gibi sık sık yabancı düşmanlığı ve İslamofobi ile suçlanmıştır. Meloni, 2022 yılının başlarında İspanya’daki aşırı sağcı Vox Partisi’ne yaptığı konuşma da “Doğal aileye evet, LGBT lobisine hayır, cinsiyet ideolojisine hayır... İslamcı şiddete hayır, sınırları güvence altına almak için kitlesel göçe hayır... büyük finansa hayır... Brüksel bürokratlarına hayır!” ifadesiyle net bir tavır sergilemiştir.

Kaynak: <https://www.bbc.com/news/world-europe-63029909>

Meloni, seçim öncesi yaptığı konuşmalarda sıklıkla enerji krizinin mevcut durumu değiştirdiğini ve mevcut hükümetin 178 Milyar Euro karşılığında AB ile mutabık kaldığı İtalyan reformlarını tekrardan gözden geçireceğini açıkça dile getirmiştir. İtalya’nın Euro bölgesinin en borçlu ikinci ülkesi olması ve yeni hükümetin AB karşıtı söylemleri ülkenin geleceğine yönelik kuşkuları derinleştirmektedir. Özellikle Meloni’ye ilk tebrik mesajlarının AB karşıtlığı ile bilinen Macarsitan Başbakanı Viktor Orban ve aşırı sağcı Ulusal Cephe lideri Le Pen tarafından gelmesi tesadüfi değildir. Orban “Fazlasıyla hak edilmiş bir zafer. Tebrikler!” ifadesini kullanırken Le Pen ise “İtalyan halkı vatansever ve milliyetçi bir hükümet seçerek kaderlerini tekrar kendi ellerine alamaya karar verdi” ifadesiyle Brüksel’e karşı hiç de örtülü olamayan bir mesaj verdi. Aynı zamanda Meloni’nin iktidar ortakları Salvini ve Berlusconi’nin Putin ile iyi ilişkilere sahip olması özellikle Ukrayna İşgali sonrasında ortaya çıkan ortak AB tutumunun zayıflamasına neden olabilir. Meloni’nin seçim vaatlerinden biri olan vergi indirimini gerçekleştirmeye çalışması ve enerji arzında yaşanan sıkıntılar gelecekte ülkenin hem siyasi

hem de ekonomik istikrarında sarsıcı etkilere sahip olabileceğine yönelik endişeler siyaset uzmanları tarafından sıklıkla dile getiriliyor.

İran'daki Protestolar 3. Haftasını Doldururken Bilanço Gün Geçtikçe Ağırlaşıyor

22 yaşındaki Mahsa Amini 13 Eylül 2022 tarihinde Tahran'da Ahlak Polisi (İrşad Devriyesi) tarafından katı başörtüsü yasasını ihlal ettiği iddiası ile gözaltına alındıktan saatler sonra komaya girdi ve üç gün sonra hayata veda etti. İran Polisi tüm kötü muamele iddialarının aksine ölüm nedenini “ani kalp yetmezliği” olarak duyursa da Amini'nin ailesi kızlarının işkenceye maruz kaldığını iddia etti. Amini'nin cenazesi sonrasında başlayan protestolarda binlerce İranlı kadın, başörtülerini havaya kaldırarak ya da ateşe vererek “Diktatöre Ölüm! (Ayetullah Hamaney)” “Kadın, yaşam ve özgürlük” sloganları attı.

Kaynak: <https://www.bbc.com/turkce/articles/c3gm46z52n2o>

Trajik bir şekilde hayata veda eden Amini, rejime yönelik protestoların bir simgesi haline dönüştü. İran dini lideri Hamaney, polis ve silahlı kuvvetler öğrencilerinin mezuniyet töreninde yaptığı konuşmada “Bayan Amini'nin ölümü kalplerimizi kırdı fakat kadınların başörtülerini kaldırmaları, camileri ve arabaları ateşe vermeleri normal değil” ifadelerini kullandı. Rejim protestoların dış destekli olduğunu ifade ederken Amerika ve İsrail'i açıkça suçlamaktadır. Hamaney, “Açıkça söylüyorum ki, bu siyanlar Amerika, sahte Siyonist rejim (İsrail) ve onların ücretli ajanları tarafından yurtdışındaki bazı hain İranlıların yardımıyla planlandı” sözleri ile rejimin protestolara yönelik algısını da ortaya koymaktadır.

İran rejimi son protestoları da tıpkı öncekiler gibi dış destekli olarak niteledi ve sert müdahaleler uyguladı. Protestolar, Basra Körfezi'ndeki bir liman kenti olan Bandar Abbas'ta başlayarak Hazar kıyısındaki Rasth'a kadar en az 22

şehre yayılmış durumda. Protestocular, rejim sembolü olan hükümet binalarına ve Hamaney'in posterlerine saldırırken rejim ise protestoların yayılmasını sağlayan internete yönelik kısıtlayıcı önlemler almakta ve sokakta şiddet düzeyini arttırmaktadır. Uluslararası Af Örgütüne göre kadın ve çocuklar dahil olmak üzere protestolarda 52 kişi öldürüldü. Kamuoyuna sızan belgelerde İran Devrim Muhafızları'nın paramiliter gücü olan İran İslam Cumhuriyeti Emniyet Teşkilatı Komutanlığı, çevik kuvvet polisi ve sivil giyimli güvenlik güçlerini görevlendirerek gösterileri vahşice bastırma yöntemini benimsemiş görünmektedir.

Tıpkı 2009 yılındaki protestolar da olduğu gibi liderliğini İranlı kadınların yaptığı son protestolar uluslararası kamuoyunda geniş bir destek görmektedir. Juliette Binoche, Marion Cotillard, Carla Bruni, Isabelle Adjani ve Isabelle Huppert gibi ünlüler #HairForFreedom (Özgürlük için Saç) etiketiyle saçlarının bir kısmını kestikleri videoları sosyal medya hesapları üzerinden paylaştılar. Aslen Irak doğumlu ve İsveç'in Avrupa Parlamentosu üyesi olan Abir Al-Sahlanı, 4 Ekim'de parlamento da yaptığı konuşma da "İran özgür olana kadar bizim öfkemiz zalimlerden büyük olacak. İran'ın kadınları özgürleşene kadar yanınızda olacağız" ifadeleri ile saçlarının bir kısmını keserek protestoculara desteğini gösterdi. İranlı kadınların gösterilerde saçlarını kesme ve başörtüsünü yakma videolarının sosyal medyada popüler olması kamuoyu yarattığı gibi protestoların kadın merkezli halde sürdürülmesini sağlamaktadır. Geçmiş protestolarda kullanılan ve halk tarafından oldukça iyi bilinen bir ilahinin sözleri "Kardeşimi savunacağım" dan "Kız kardeşimi savunacağım" a uyarlanmış görünmekte.

Kaynak: <https://www.bbc.com/turkce/articles/c3gm46z52n>

Rejimin protestoculara yönelik sert tutumu Batılı ülkeler tarafından sert bir şekilde eleştirildi. ABD Başkanı Joe Biden "İran'daki barışçıl protestoculara yönelik şiddet içeren baskıların şiddetlendiğine dair ciddi endişelerim var.

ABD, barışçıl protestoculara karşı şiddet uygulayanlara daha fazla maliyet getirecek. İranlı yetkilileri sorumlu tutmaya ve İranlıların özgürce protesto etme haklarını desteklemeye devam edeceğiz” ifadesini kullandı. Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Josep Borrell ise “Genç İranlılar, öfkelerini ve baskıdan uzak daha iyi bir gelecek özlemlerini ifade etmek için sokaklara çıktılar. İranlı kadınlar muhalefeti yönlendiren güç oldular. Saygı, adalet ve eşitlik istiyorlar” sözleri ile protestoculara destek oldu.

İşgalin 7. Ayında Rusya Ayrılıkçı Dört Bölge’de Referandum Gerçekleştirdi

Şubat 2022’den beri Rus işgali altındaki Donetsk, Luhansk, Herson ve Zaporija’da 23-27 Eylül tarihleri arasında Rusya’ya katılma referandumu gerçekleştirildi. Bölgede Kremlin yönetimi tarafından atanan yetkililer tarafından gerçekleştirilen referandumda dört milyondan fazla insanın oy kullanması istendi. Kremlin yanlısı Donetsk ve Luhansk yönetimlerinin haber ajanslarına göre seçmenlerin yüzde 99,23’ü Rusya’ya katılma lehine oy kullandı. Ukrayna topraklarının yüzde 15’ini oluşturan dört bölgede yapılan referandum uluslararası anlamda kabul görmediği için tarafsız gözlemciler tarafından denetlenememiştir.

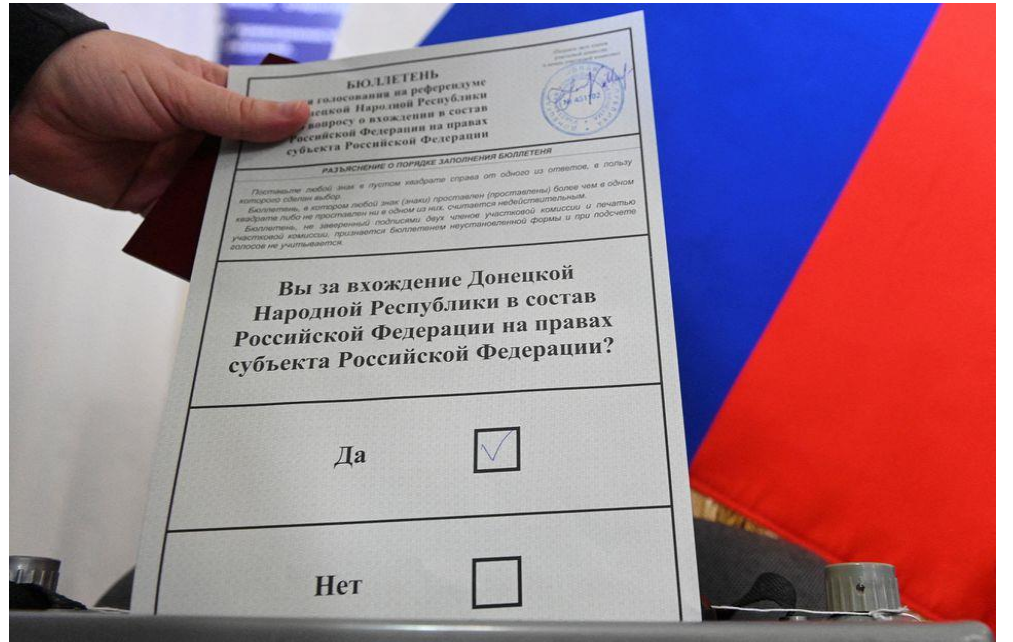

Kaynak: <https://www.bbc.com/turkce/articles/cp4d9kgg7q9o>

Referanduma yönelik, oylama bitene kadar insanların işgal bölgesinden ayrılmasının yasaklandığı, silahlı grupların evlere baskın yaptığı ve oyalamaya katılmayanların işten atılmakla tehdit edildiğine dair iddialar bulunmaktadır. Ukrayna Devlet Başkanı Volodymyr Zelenskiy düzmece olarak nitelediği referanduma yönelik “Bunlar sadece uluslararası hukuka ve Ukrayna hukukuna karşı işlenen suçlar değil, bunlar belirli kişilere ve bir ulusa karşı işlenen suçlardır” ifadesini kullandı. Referandumları tıpkı Zelenskiy gibi düzmece olarak nitelendiren Biden, “Birleşmiş Milletler Sözleşmesi de dahil

olmak üzere uluslararası hukuku açıkça ihlal ederek Ukrayna'nın bazı bölgelerini zorla ilhak etmeye çalışmak için sahte bir bahane. Rusya'nın açıklayacağı her türlü uydurma sonucu reddediyoruz" açıklaması ile Ukrayna'ya yönelik savunma yardımını ve Rusya'ya yönelik ekonomik yaptırımların düzeyini arttıracaklarını vurguladı. Biden'ın çağrısına yönelik NATO Genel Sekreteri Jens Soltenberg "Bizim cevabımız, NATO'nun cevabı Ukrayna'ya desteği arttırmak olacaktır" ifadelerini kullandı. Kanada Başbakanı Justin Trudeau ise sahte referandumları kınarken "Rusya, şimdi BM Sözleşmesini, ilkelerini, değerlerini ve BM'nin temsil ettiği her şeyi tamamen ihlal etti" ifadeleri ile Batı bloğunun ortak tavrını sürdürmüştür.

Referandumda Kullanılan Oy Pusulası

Kaynak: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-marches-farther-into-liberated-lands-separatist-calls-urgent-referendum-2022-09-19/>

Her ne kadar Batılı liderler BM Şartı referanslı değerlendirmeler yaparak referandumları kınasa da mevcut durum başta Ukrayna olmak üzere kimse tarafından sürpriz olarak değerlendirilmeyecektir. Rusya tarafından her zaman hazırda bekletilen referandum kartı özellikle Ukrayna'nın Eylül ayının başlarında kuzeydoğudaki bölgeleri geri almasına yönelik karşı bir hamle olarak kabul edilmektedir. Esasında Putin hem referandum kararı hem de Ukrayna'da savaşmak üzere 300 bin takviye kuvvet duyurusu ile işgalin hemen başındaki ezici üstünlüğünü tekrar kazanmaya çalışıyor gibi görünmektedir. Rusya Parlamentosu'nun alt kanadı Duma, referandum sonuçlarını kabul ederek Donetsk, Luhansk, Herson ve Zaporijya bölgelerinin Rusya'ya bağlanmasını yasalaştırdı. Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov, Duma'da yaptığı konuşmada Kırım'ı da hatırlatarak "Bu süreç, Rus topraklarının yeniden birleşmesinin mantıklı bir devamı oldu" ifadelerini kullandı.

İngiltere'nin Yeni Başbakanı Rishi Sunak Oldu

İngiltere'de Liz Truss dönemi sona erdi. Eski maliye bakanı Rishi Sunak, iktidardaki Muhafazakar Parti (MP)'nin yeni lideri seçildi. Diğer başbakan adayı Penny Mordaunt, partinin 357 milletvekilinden en az 100'ünün desteğini alamadığı için Sunak, milletvekilleri ve parti üyeleri arasında oylama yapılmadan seçimi kazandı.

Sunak, MP'nin yeni Genel Başkanı seçildikten sonra eski Başbakan Liz Truss'a kamu hizmeti sunduğu için teşekkür ederek, büyük bir değişim döneminde hem yurt içinde hem de yurt dışında son derece zor koşullar altında haysiyet ve zarafetle liderlik ettiğini söyledi. Ayrıca Sunak Meclisteki meslektaşlarının desteğini almaktan onur duyduğunu belirterek, derin ekonomik zorlukların üstesinden gelebilmek için MP ile İngiltere'yi bir araya getirmeyi amaçladığını ve böylece gelecek nesiller için daha iyi bir gelecek inşa etmenin nihai yolunun bu olduğunu ifade etti.

Kaynak: <https://www.dw.com/en/rishi-sunak-to-be-britains-new-prime-minister/a-63537985>

Sunak, 2022 yılının yaz aylarında yürüttüğü Başbakanlık seçiminde enflasyonu kontrol altına alana kadar vergilerde indirim yapmayacağını söyleyerek, ancak Başbakan olarak seçildiği takdirde enflasyonu kontrol altına aldıktan sonra vergilerde indirime gidileceğini, bir sonraki yasama yılının sonuna kadar gelir vergisini düşüreceğini, kamu çalışanlarının ücret pazarlığını bağımsız bir kuruma devredeceğini, 2023 yılının ilk çeyreğinden itibaren kurumlar vergisini yüzde 19'dan yüzde 25'e çıkaracağını ve savunma bütçesini aynı oranda tutacağını belirtmişti.

Toplumsal ve Kültürel Araştırmalar

Cumhuriyet'in İlanının 99. Yıl Dönümü

29 Ekim 1923'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Cumhuriyet ilan edildi. 1925 yılında çıkarılan bir yasa ile milli bayram olarak kutlanmaya başlanmıştır. Bu yıl, Cumhuriyet'in ilanının 99. yıl dönümü yurt genelinde büyük bir coşku ile kutlanacak.

Kaynak: ttk.gov.tr

“Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir” kuralını benimseyen ve siyasi rejim olarak Türkiye’ye taşıyan ve demokrasiyi taçlandıran cumhuriyetin ilanının bir asra varmasına sadece bir yıl kaldı.

Kaynak: <https://www.aa.com.tr>

TÜİK Hanehalkı Yurt İçi Turizm Verilerini Açıkladı

TÜİK'in Ekim ayı içerisinde hanehalkı yurt içi turizm verilerini açıkladı. Buna göre Nisan, Mayıs ve Haziran aylarından oluşan II. çeyrekte, yurt içinde ikamet eden 9 milyon 846 bin kişi seyahate çıktı. Seyahate çıkanların bir ve daha fazla geceleme kaydı ile ülke içinde yaptıkları toplam seyahat sayısı bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %7,3 artarak 11 milyon 411 bin seyahat olarak gerçekleşti. Bu çeyrekte seyahate çıkanlar 74 milyon 231 bin geceleme yaptı. Ortalama geceleme sayısı 6,5 gece oldu.

Tablo 1: Seyahate çıkan kişi, seyahat ve geceleme sayıları, II. Çeyrek: Nisan-Haziran, 2022 (data.tuik.gov.tr).

Yıl	Çeyrek	Seyahate çıkan kişi sayısı (Bin)	Değişim oranı ⁽²⁾ (%)	Seyahat sayısı (Bin)	Değişim oranı ⁽²⁾ (%)	Geceleme sayısı (Bin)	Değişim oranı ⁽²⁾ (%)	Ortalama geceleme sayısı
2021	Yıllık	- ⁽¹⁾	- ⁽¹⁾	52 774	23,2	458 872	-2,2	8,7
	I	6 955	2,6	8 309	4,4	62 036	-17,7	7,5
	II	8 995	68,6	10 639	78,0	89 003	17,1	8,4
	III	18 786	8,6	23 121	6,4	227 455	-10,8	9,8
	IV	8 948	49,7	10 706	48,9	80 378	28,3	7,5
2022	I	7 344	5,6	8 813	6,1	67 581	8,9	7,7
	II	9 846	9,5	11 411	7,3	74 231	-16,6	6,5

Tablodaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

(1) Seyahate çıkanların sayısı dönemlik hesaplanmaktadır. Bu nedenle, çeyrekler itibarıyla seyahate çıkan kişi sayıları toplanarak toplam seyahate çıkan kişi sayısına ulaşamaz.

(2) Değişim oranı: Bir önceki yılın aynı dönemine göre hesaplanmaktadır.

Yerli turistlerin, yurt içinde yaptıkları seyahat harcamaları 2022 yılının II. çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %83,8 artarak 19 milyar 707 milyon 895 bin TL olarak gerçekleşti. Bu harcamaların %91,8'ini 18 milyar 92 milyon 639 bin TL ile kişisel harcamalar, %8,2'ini ise 1 milyar 615 milyon 256 bin TL ile paket tur harcamaları oluşturdu. Seyahat başına yapılan ortalama harcama ise 1 727 TL oldu (data.tuik.gov.tr).

Tablo 2. Seyahate çıkan kişilerin seyahat harcamaları, II. Çeyrek: Nisan-Haziran(TÜİK, 2022)

Yıl	Çeyrek	Toplam harcama (Bin TL)	Değişim oranı ⁽¹⁾ (%)	Paket tur harcaması (Bin TL)	Değişim oranı ⁽¹⁾ (%)	Kişisel harcama (Bin TL)	Değişim oranı ⁽¹⁾ (%)	Seyahat başına ortalama harcama
2021	Yıllık	58 104 752	80,2	5 095 471	170,9	53 009 281	74,5	1 101
	I	6 078 732	49,7	253 568	57,7	5 825 164	49,4	732
	II	10 724 639	203,2	844 688	1 080,3	9 879 951	185,1	1 008
	III	29 803 437	58,0	3 243 711	120,2	26 559 725	52,7	1 289
	IV	11 497 945	98,7	753 504	329,9	10 744 441	91,4	1 074
2022	I	12 184 330	100,4	665 626	162,5	11 518 703	97,7	1 383
	II	19 707 895	83,8	1 615 256	91,2	18 092 639	83,1	1 727

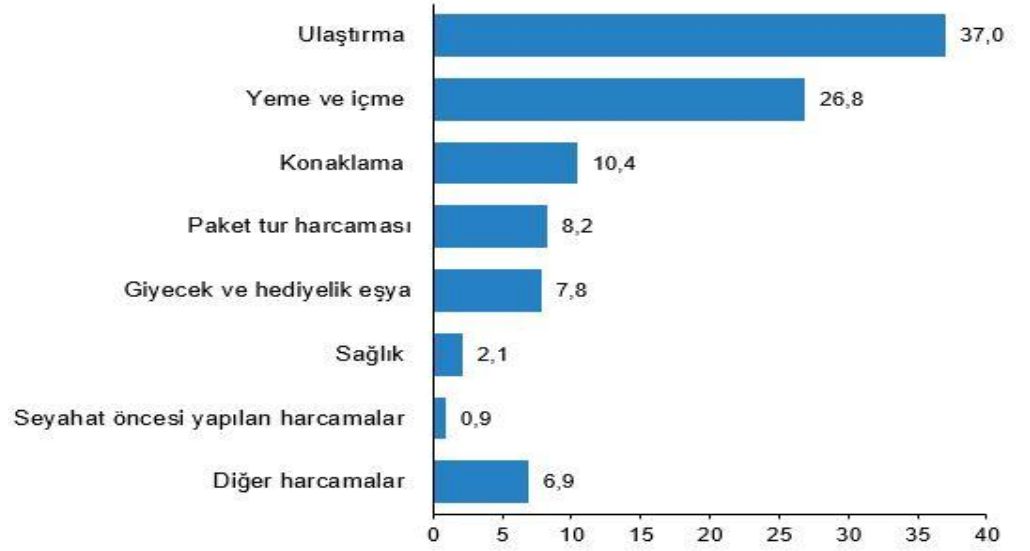
Tablodaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

(1) Değişim oranı: Bir önceki yılın aynı dönemine göre hesaplanmaktadır.

Bu çeyrekte harcama türlerinin toplam seyahat harcamaları içerisindeki dağılım oranları incelendiğinde en fazla paya %37 ile ulaştırma harcamaları, %26,8 ile

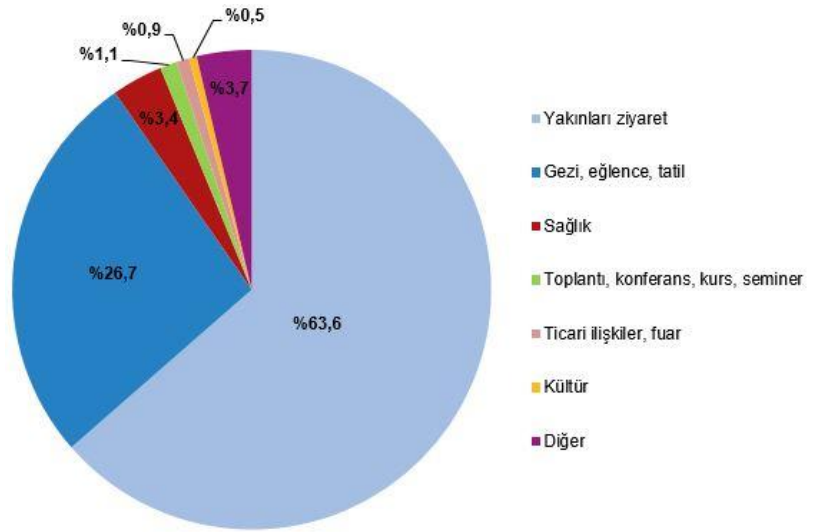
yeme ve içme harcamaları ve %10,4 ile konaklama harcamaları sahip oldu. Bu harcama türlerinin geçen yılın aynı dönemine göre değişim oranları incelendiğinde ise ulaştırma harcamalarında %146, yeme ve içme harcamalarında %70,5 ve konaklama harcamalarında ise %15'lik artış görüldü (data.tüik.gov.tr).

Tablo 3. Harcama türlerinin toplam harcama içerisindeki oranları (%), II. Çeyrek, 2022 (data.tüik.gov.tr).

Yakınları ziyaret amacı ile yapılan seyahatler %63,6 ile ilk sırada yer aldı. Seyahate çıkış amaçlarında ikinci sırada %26,7 ile "gezi, eğlence, tatil", üçüncü sırada ise %3,4 ile "sağlık" yer aldı.

Tablo 4. Seyahat sayılarının amaçlara göre dağılımı, II. Çeyrek, 2022 (data.tüik.gov.tr).

Grafikteki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Çocuklarda Anksiyete Artıyor

Amerikan Psikoloji Derneği'nin Ekim ayı içerisinde web sitesinde yer alan ve Tori DeAngelis tarafından kaleme alınan yazıda çocuklarda anksiyetenin (kaygı bozukluğu) arttığına yer verildi. Yazıya göre COVID -19 pandemisinden öncesinde de artan sayıda genç yüksek oranda klinik düzeyde anksiyete yaşıyordu. Çocukların yaklaşık %11.6'sı, 2012 yılında 2007'ye göre %20 artışla anksiyete yaşıyordu. Ancak pandemi sırasında, bu rakamlar neredeyse iki katına çıktı, öyle ki, rapor edilen 29 çalışmanın meta analizine göre, dünya çapındaki gençlerin %20,5'i şimdi kaygı bozukluğu semptomlarıyla mücadele ediyor. Sosyal izolasyon, artan aile gerilimi gibi COVID ile ilgili stres faktörlerinin yanı sıra siyasi huzursuzluk ve Ukrayna'daki savaş gibi arka plan stresörleri muhtemelen bu artışları körükledi. Bu artan rakamlar, akıl sağlığı hizmetinde büyük bir krizi ortaya çıkardığı gibi kaygı bozukluğu olan çoğu çocuk ve genç ihtiyaç duydukları yardımı da alamamaktadır. Bu sorunu daha da kötüleştiren faktörler arasında, bir psikolog görmek için uzun bekleme listeleri, eğitilmiş uzmanların eksikliği, düşük gelirli bireyler ve POC (beyaz olmayan insanlar) için kaliteli bakıma orantısız erişim eksikliği gibi faktörler yer alıyor.

Kaynak: <https://www.apa.org/monitor/2022/10/child-anxiety-treatment>

Ancak doğru bakımı bulan çocuklar ve ebeveynler için New England Journal of Medicine dergisinde harika bir haber var: “Anksiyete bozuklukları için etkili tedaviler var ve bu tedaviler oldukça iyi” diyor Temple Üniversitesi'nden Çocuk ve Ergen Anksiyete Bozukluklarını yöneten Philip Kendall. Kendall ve meslektaşları tarafından yapılan bir çalışmada, tam doz uyarlanmış bilişsel davranışçı terapi (CBT) alan gençlerin %60'ı – “Coping Cat” adlı bir program – önemli ölçüde iyileştikleri ve bir anti-anksiyete ilacı olan sertralini (Zoloft) aldıklarında ise iyileşme oranının %80'e yükseldiği görülmüş.

Başlıca Anksiyete Bozukluğu Türleri

Çocuklarda ve gençlerde en sık görülen anksiyete bozuklukları şunlardır:

- Yaygın anksiyete bozukluğu: Bireyin yaşamın tüm alanlarında yaygın endişe veya endişeli duygulara sahip olmasıdır.
- Ayrılık kaygısı bozukluğu: Özellikle küçük çocuklarda yaygın olan, birincil bakıcıdan ayrılmaya ilişkin bu yoğun korku, gelişimsel normların ötesine geçer. Çocuklar dışarı çıkmayı reddedebilir veya bakıcı olmadan evden uzakta uyuyabilir ve ayrılıkla ilgili kâbuslar görebilir.
- Sosyal anksiyete bozukluğu: Bu durumun özellikle gençleri etkilemesi muhtemeldir, ancak daha küçük çocuklarda da görülür. Anksiyete yaşayan gençler, kendilerini mahcup hissedebilecekleri veya yargılanabilecekleri sosyal durumlardan yoğun bir şekilde korkarlar ve durumdan kaçınırlar veya yalnızca büyük bir endişeyle bu duruma katlanırlar. Diğer yaygın belirtiler arasında arkadaş edinmede güçlük, sosyal ortamlardan kaçınma, sosyal bir olaydan günler önce endişe duyma ve korkulan sosyal ortamlarda titrek davranma, terleme veya mide bulantısı hissetmek gibi belirtiler vardır.

Kaynak: <https://www.apa.org/topics/anxiety>

Bize Ulaşın

- Email: sam@ktu.edu.tr
- Twitter: [@sam_ktu](https://twitter.com/sam_ktu)
- Facebook: [@ktusam2020](https://facebook.com/ktusam2020)
- Instagram: [@sam_ktu](https://instagram.com/sam_ktu)
- Youtube: [KTÜ Stratejik Araştırma Merkezi](https://youtube.com/ktu_stratejik_arastrirma_merkezi)
- Website: <https://www.ktu.edu.tr/sam>

YÖNETİM KURULU

Müdür

Doç. Dr. Özgür TÜFEKÇİ

Müdür Yardımcıları

Doç. Dr. Abdullah UZUN

Doç. Dr. Suna ERSAVAŞ KAVANOZ

Üyeler

Prof. Dr. Bünyamin ER

Doç. Dr. İsmail KÖSE

Doç. Dr. Umut ÜZAR

Dr. Öğr. Ü. Cenk BEYAZ

ÇALIŞMA GRUPLARI

Ekonomik Araştırmalar Çalışma Grubu

Koordinatör: Doç. Dr. Umut ÜZAR

Arş. Gör. Tuğçe ADIMLI
Sema ŞEKER

Toplumsal ve Kültürel Araştırmalar Çalışma Grubu

Koordinatör: Dr. Öğr. Ü. Hüseyin YADİGAROĞLU

Doç. Dr. Bayram SEVİNÇ
Dr. Öğr. Ü. Cenk BEYAZ
Arş. Gör. Dr. İlhan BİLİCİ

Kent, Yönetim ve Çevre Araştırmaları Çalışma Grubu

Koordinatör: Doç. Dr. Suna ERSAVAŞ KAVANOZ

Doç. Dr. Abdullah UZUN
Arş. Gör. Dr. Nisa ERDEM
Öğr. Gör. Fatma NALBANT
Arş. Gör. Tülay DEMİR
Arş. Gör. Abdülgazi YIKICI
Kübra ÖZDEMİR
Aynur YILDIRIM

Uluslararası Araştırmalar Çalışma Grubu

Koordinatör: Doç. Dr. Vahit GÜNTAY

Doç. Dr. İsmail KÖSE
Dr. Göktuğ KIPRIZLI
Arş. Gör. Fevzi KIRBAŞOĞLU
Ceren HAKYEMEZ
Dilek KARADENİZ
Mehmet Can ALBAYRAK
Nurfer GEZER
Aleyna TEMİZ
Münevver YAVUZ